

Motion till riksdagen 2006/07:So4

av **Elina Linna m.fl. (v)**
med anledning av prop. 2006/07:37

Registerkontroll av personal vid sådana hem för vård eller boende som tar emot barn

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen avslår regeringens proposition 2006/07:37 Registerkontroll av personal vid sådana hem för vård eller boende som tar emot barn.
2. Riksdagen begär att regeringen återkommer till riksdagen med förslag om en mer begränsad lagstiftning om registerkontroll inom HVB som motsvarar skolans och förskolans kontroll.

Regeringens förslag

I propositionen föreslår regeringen en ny lag om registerkontroll av personal vid sådana hem för vård eller boende som tar emot barn. Propositionens förslag syftar till att öka skyddet för barn mot att de utsätts för övergrepp, kränkningar eller annat särskilt skadligt inflytande från personer som finns i barnens närmaste omgivning. Registerkontroll ska därför bli obligatorisk och göras i fråga om personer som erbjuds anställning, uppdrag, praktiktjänstgöring eller liknande vid hem för vård eller boende (HVB) som tar emot barn. Kontrollen ska avse såväl belastningsregistret som misstankeregistret. Förslagen innebär ingen begränsning av de nuvarande möjligheterna för HVB att få utdrag ur belastnings- och misstankeregistren.

Registerkontrollen ska ske genom att den arbetssökande själv inhämtar registerutdrag. Om registerkontroll inte utförts får personen inte anställas, ges uppdrag eller praktiktjänstgöring. Arbetsgivaren avgör själv om en person med anteckning i ett registerutdrag ska anställas. Om ett HVB underlåter att kontrollera registerutdrag får länsstyrelsen förbjuda fortsatt verksamhet om underlåtelserna är av allvarligt slag.

Fel! Okänt namn på

Regeringen ska få meddela föreskrifter om innehållet i utdragen, bl.a. om vilka brott som ska omfattas.

De nya bestämmelserna föreslås träda i kraft den 1 juli 2007.

Barnperspektivet

Vänsterpartiet är varma försvarare av barnkonventionen. Vi menar till och med att barnkonventionen bör göras till svensk lag och har betonat vikten av barnkonsekvensanalyser vid alla politiska beslut. Barns bästa är en helt central utgångspunkt för oss när vi har att ta ställning till denna proposition om registerkontroll av personalen vid hem för vård eller boende (HVB).

I artikel 19 i barnkonventionen kan man läsa:

Konventionsstaterna skall vidta alla lämpliga lagstiftnings-, administrativa och sociala åtgärder samt åtgärder i utbildningssyfte för att skydda barnet mot alla former av fysiskt eller psykiskt våld, skada eller övergrepp, vanvård eller försumlig behandling, misshandel eller utnyttjande, innefattande sexuella övergrepp, medan barnet är i föräldrarnas eller den ena förälderns, vårdnadshavares eller annan persons vård.

Propositionens förslag syftar till att öka skyddet för barn mot att de utsätts för övergrepp, kränkningar eller annat särskilt skadligt inflytande från personer som finns i barnens närmaste omgivning. Ett HVB är dessa barns boendemiljö och samhället har fattat beslut eller deltagit i ett beslut om att de ska bo i ett HVB. Samhället har därför också ett särskilt ansvar för dessa barn.

Barnen på HVB är en väldigt utsatt grupp. De har redan farit illa och en del har utsatts för vuxnas övergrepp. Just deras utsatta situation gör att de har ett särskilt stort behov av skydd och trygghet. På många HVB finns endast ett fåtal anställda och möjligheterna till kontroll och tillsyn är starkt begränsade. Omfattningen av övergrepp mot barn inom HVB är okänd, men det har bevisligen förekommit även om det sannolikt är ovanligt. Vetskapen om att en registerkontroll företas kan få en del olämpliga personer att avstå från att söka arbete inom HVB.

Redan idag är det möjligt för HVB att ta ut ett registerutdrag för en person, vilket också Socialstyrelsen rekommenderar. Det är en möjlighet som många redan utnyttjar. Precis som regeringen skriver i propositionen kommer registerkontrollen inte att vara avgörande för att barn i HVB ska få en trygg miljö. Registerkontrollen hindrar inte att anställda personer som är ostraffade begår övergrepp. Det finns också en rad andra problem som resursbrist, bristande utbildning och tillsyn som för de allra flesta barn spelar en mycket större roll.

Vi vill dock varna för risken att registerkontrollen innebär en falsk trygghet och ersätter andra åtgärder. Man bör inte ha för stor tilltro till att enbart registerkontroll förhindrar övergrepp.

Vänsterpartiet är inga anhängare av mer kontroll och övervakning. Vi tror inte att man löser samhällsproblem på det sättet. Registerkontroll är bara en liten del av vad som behövs för att öka tryggheten och kvaliteten i HVB. En rad andra åtgärder behöver vidtas för att förbättra den sociala barn- och ung-

domsvården. Det handlar om frågor som rör utbildning, kompetens, forskning, tillsyn och uppföljning men också rena resursfrågor, förebyggande arbete och kvalitetssäkring m.m. Viktiga förslag på det här området lyfts fram i utredningen ”Källan till en chans – Nationell handlingsplan för den sociala barn- och ungdomsvården” (SOU 2005:81) som nu bereds på Socialdepartementet.

Vi förutsätter att regeringen går vidare i beredningen av den utredningen, så att de inte gör misstaget att ersätta nödvändiga förändringar med registerkontroll. I så fall låter sig regeringen invaggas i just den falska trygghet som vi vill varna för.

Vår samlade bedömning utifrån ett barnperspektiv är ändå att registerkontrollen kan komma att spela en viss roll för att öka skyddet för barnen på HVB. Kontrollen är därför i linje med barnkonventionens intentioner om ”barns bästa”.

Integritetsperspektivet

Propositionen måste också ses i ett större politiskt sammanhang. De senaste åren har det varit tätt mellan förslagen som inneburit mer av kontroll, registrering och övervakning. Den personliga integriteten har inte stått så högt i kurs som den borde. I vart och ett av de olika förslagen har det funnits goda skäl, ömmande orsaker till varför man i just det här fallet är beredd att tumma på den personliga integriteten. Men sammantaget så ger det en helt annan bild – en bild av ett samhälle som präglas alltmer av kontroll och övervakning.

Vi befinner oss nu på ett sluttande plan där ny kontroll hela tiden kan motiveras med den befintliga kontrollen som redan införts. Det talas redan i propositionen om att utvidga registerkontrollen till att omfatta även andra verksamheter. Läkarförbundets ordförande Eva Nilsson Bågenholm har nyligen uttalat att en registerkontroll borde göras av dem som ska bli läkare, och socialminister Göran Hägglund fyller på med att han vill se över lagstiftningen så att alla som söker arbete inom sjukvården blir skyldiga att lämna ett utdrag ur belastningsregistret.

Kontrollen av registren utgör en kränkning av den enskilde arbetssökandes integritet. I de fall som en notering finns i registren kan denna kränkning inte anses vara obetydlig. Enligt Skolverkets utvärdering av registerkontroll i skolan överutnyttjas också registerutdragen. Det tas ut fler utdrag än vad lagen avsett.

Listan på brott som ska omfattas av den föreslagna registerkontrollen är lång: mord, dråp, misshandel, grov misshandel, människorov, människohandel, olaga frihetsberövande, olaga tvång, grov fridskränkning, grov kvinnofridskränkning, olaga hot, samtliga sexualbrott, rån, grovt rån, hets mot folkgrupp, olaga diskriminering, barnpornografibrott, samtliga brott enligt narkotikastrafflagen (1968:64), samtliga brott enligt lagen (1991:1969) om förbud mot vissa dopningsmedel, brott mot lagen (1999:42) om förbud mot vissa hälsofarliga varor, grov olovlig försäljning av alkoholdrycker och narkotika-

Fel! Okänt namn på

smuggling samt försök till sådana brott, i den mån försök är straffbart. För sexualbrott enligt 6 kap. brottsbalken, brott mot narkotikastrafflagen och brott mot lagen om förbud mot vissa dopningsmedel bör även förberedelse, stämpling och underlåtenhet att avslöja brott omfattas av kontrollen i den mån det är straffbart. Även medverkan till ovanstående brott bör omfattas av den obligatoriska kontrollen.

Regeringen vill själv ha möjlighet att revidera denna lista och lägga till brott. Det gör att riksdagen inte har någon överblick över vad de stiftar lag om.

I sammanhanget bör man också notera att ju längre dessa listor är och ju fler yrken som omfattas av registerkontroll, desto mindre blir arbetsmarknaden för den som tidigare i sitt liv begått brott. Det innebär ett större utanförskap, vidgade klyftor och mindre möjligheter att hitta tillbaka till ett laglydigt liv.

Propositionen föreslår som tidigare nämnts att kontrollen ska omfatta både belastningsregistret och misstankeregistret. Den möjligheten finns redan idag när det gäller brott som lett till åtal. Det är anmärkningsvärt ur ett rättssäkerhetsperspektiv att en obligatorisk kontroll av misstankeregistret införs. Den åtalade straffas på förhand trots att ingen dom fallit.

Det faktum att registerkontroll redan idag är vanligt förekommande innebär ur ett integritetsperspektiv att förändringen blir mindre än vad den annars skulle vara. I propositionen framhålls också helt riktigt att en obligatorisk kontroll kan uppfattas som mindre kränkande av dem som blir föremål för den eftersom de enskilda inte riskerar att känna sig utpekade på grund av att den tilltänkta arbetsgivaren valt att kontrollera just dem.

Integritetsproblematiken är därför i det här sammanhanget relativt begränsad även om samhällsutvecklingen i stort är oroande.

Vänsterpartiets ställningstagande

Vänsterpartiet står bakom barnkonventionens formuleringar om att hänsyn alltid ska tas till "barns bästa". Samtidigt är vi oroade över den minskande respekten för den personliga integriteten och den ökade kontrollen och övervakningen i samhället. Vårt ställningstagande till föreliggande proposition är därför en balansakt mellan dessa två till synes motsatta intressen.

Vi menar att eftersom det idag är tillåtet med en viss registerkontroll inom grundskolan och förskolan så är det svårt att principiellt hävda att behovet av registerkontroll inom HVB skulle vara mindre än i skolan. Omfattningen av kontrollen i skolan är dock betydligt mer begränsad än den som nu föreslås för HVB. Inom skolan kontrolleras endast belastningsregistret och de brott som kontrolleras är sexualbrott, barnpornografibrott, mord, dråp, grov misshandel, människorov och grovt rån, alltså betydligt färre brott än vad som räknas upp i föreliggande proposition.

I vår avvägning mellan barns bästa och integritetsskyddet landar vi därför i att samma system för registreringskontroll bör införas på HVB som gäller

Fel! Okänt namn på

idag inom skola och förskola utan några andra utökningar. Riksdagen bör därför avslå regeringens proposition 2006/07:37 *Registerkontroll av personal vid sådana hem för vård eller boende som tar emot barn*. Riksdagen bör samtidigt begära att regeringen återkommer till riksdagen med förslag om en mer begränsad lagstiftning om registerkontroll inom HVB som motsvarar skolans och förskolans registerkontroll.

Stockholm den 18 januari 2007

Elina Linna (v)

Torbjörn Björlund (v)

Egon Frid (v)

Eva Olofsson (v)

Alice Åström (v)

Rossana Dinamarca (v)

Siv Holma (v)

Lena Olsson (v)